

AMERIKA, AMERICA

over emigranten naar de Verenigde Staten van Amerika
een serie artikelen door **Willem Keeris**

Deel IV, father Godthardt

In deel II hebben we gezien dat er in maart 1848 vanuit Rotterdam 3 schepen met emigranten vertrokken, waarvan een aantal na aankomst in Little Chute behoorlijk teleurgesteld waren en de bossen in trokken om 20 km. verder *Franciscus Bosch* te stichten, dat nu Hollandtown of Holland heet en de eerste van twee kolonies in Amerika is, die exclusief gesticht zijn door Rooms Katholieke Nederlanders.

De groep had de overtocht gemaakt naar Boston, aan boord van de *Libra* onder de geestelijke leiding van Adrianus Dominicus Godthardt, die hen vergezelde bij het opbouwen van de woudkolonie en gedurende twee jaar hun leidsman was. Daarom is het van belang om enige aandacht aan hem te schenken, ofschoon er meer bekend is over zijn verleden dan over de tijd in Amerika.

Adrianus Dominicus Godthardt werd gedoopt op 12 juli 1811 in Haarlem in de statie van St. Joseph (Begijnenhof) als zoon van de uit (de omgeving van) Kleef

afkomstige Ferdinand Dominicus Godthardt en Catharina la Tour uit Maas-tricht, die in Haarlem getrouwd waren. Zijn vader was logementhouder van de "Gouden Leeuw" in de Zijlstraat. Hij had twee oudere zussen en een oudere en jongere broer. Zijn moeder was al eerder getrouwd geweest met de Fransman Joseph le Roi, die in 1803 overleed. Uit dat huwelijk waren 6 kinderen geboren, waarvan Maria Ida le Roi trouwde met de in Venlo geboren Andreas Fredericus Balthasar Muller.

Godthardt trad in 1829 in Italië in bij de Franciscanen. Als kloosternaam koos hij Pacificus Maria, die hij echter zelden gebruikte. Tijdens zijn verblijf daar overleed zijn moeder. In 1832 (het jaar waarin Van den Broek naar Amerika ging) kwam hij terug naar Nederland en enige jaren later werd hij assistent in *Het Boompje*, een voormalige schuilkerk in Amsterdam. Hij was van 1842 tot 1846 een van de *mede-arbeiders* van het nieuwe maandblad *De Katholiek*. Zonder toestemming van zijn provinciaal kreeg hij een missie-opdracht in Nederlands Oost-Indië, en werd bij Koninklijk Besluit

van 4 juli 1842 benoemd als pastoor 3de klas, wat overeenkomt met kapelaan. Een rijke weldoenster zorgde voor het reisgeld en eind 1842 kwam hij aan in Batavia op het eiland Java en vertrok op 23 december aan boord van de *Christina Agatha* naar Soerabaja. Daar ontstonden na enige maanden onenigheden met zijn pastoor A. Thijssen, die zich niet voorbeeldig gedroeg en later ook gesuspendeerd werd. Godthardt vertrok in april 1843 zonder toestemming naar Batavia (het huidige Jakarta). Zijn oudere broer Ferdinand Dominicus Godthardt was daar al in 1841 met zijn vrouw naar toe gegaan en intussen uitbater van het Marine hôtel en lid van het kerkbestuur. Ook zijn oudste zus Anna Catharina Elisabeth Godthardt woonde daar met haar echtgenoot Henrikus Loust, die na het overlijden van zijn zwager in 1846, het Marine hôtel overnam.

In mei 1843 vroeg Godthardt aan de Gouverneur-generaal toestemming om terug te mogen keren naar Europa, en in juni werd dat verzoek ingewilligd waarna hij op 4 juli 1843 naar Amsterdam vertrok aan boord van de *Eugenie*. Ter rede van

Batavia lag toen ook de *Libra* met kapitein U. Trip, hetzelfde schip en kapitein waarmee Godthardt in 1848 de oversteek naar Amerika zou maken. Van 1844 tot 1846 was hij assistent in Den Haag en hij verbleef onder andere ook in België, Haarlem en Amsterdam.

Waarom hij zich twee jaar later aansloot bij de groep van Van den Broek is niet bekend en ook weten we niet hoe deze twee in contact met elkaar kwamen. Het feit dat hij zich vervreemd voelde van zijn eigen orde zal zeker een rol gespeeld hebben en toestemming van zijn provinciaal heeft deze wat moeilijke en eigenwijze missionaris ook nu niet gehad. Mogelijk dat hij van de gelegenheid gebruik heeft gemaakt.

Op 14 maart 1848 verliet de *Libra* de haven van Rotterdam en op 26 maart (de dag dat de andere twee schepen vertrokken) laat Godthardt vanuit Portsmouth in Engeland weten dat iedereen zeer tevreden is.

Godthardt heeft tussen 1841 en 1850 een soort dagboek bijgehouden, waarin hij feiten en gebeurtenissen noteerde inclusief dopen, huwelijken en overlijden.

1848.

22. Partu in mari apud Insulam Neufundland. Joannes Theodorus Pa-
pifius p[ro]f[ess]or Thomae Groenel et Mariae Peter Opsteem-Susch, Nic[olaus]
Laas Romijzen et Antonina Van den Burg.

1848.

In mari h[ab]e 26 Aprilis ad insulam Neufundland. Jo[ann]es
Americus-Baptistus est-Adrianus Thomaeus p[ro]f[ess]or legitimus-Adria-
ani Ebben' et Fortuadus Groenel-Sudopont. Thomaeus et Mariae
Anna Gerrits.

A snippet of handwritten text in Dutch, likely from a diary or journal. The text is written in a cursive script and reads: "stierp subietelyk onze oude moeder Gerrits,". The word "stierp" is written in a larger, more prominent hand.

Dat dagboek bevat ook een reisbeschrijving van de reis van Boston naar Wisconsin. Die boeken bevinden zich in de "Friedsam Memorial Library of the St. Bonaventure University in St. Bonaventure, N.Y.". Ofschoon het beeld incompleet blijft, weten we hierdoor iets meer over zijn eerste jaren in Amerika.

Tijdens de zeereis van 53 dagen zijn aan boord twee kinderen geboren die beiden gedoopt zijn door Godthardt, maar niet op de passagierslijst voorkomen (zie vorige pagina). Na aankomst op 5 mei 1848 regelde hij de reis naar Wisconsin, en ofschoon hij nooit in Amerika was geweest, leek hem dat goed af te gaan. Wel liet hij 3 families in Boston achter omdat die geen reisgeld meer hadden. De dag na aankomst in Little Chute "stierf subietelyk onze oude moeder Gerrits", en werd door Godthardt begraven. Dit is de in Mill geboren 71-jarige Antonetta Hubers, oma van een van de twee aan boord geboren kinderen, die ook niet op de passagierslijst voorkomt.

Samen met 5 families stichtte hij op 1 juni de nederzetting *Franciscus Bosch*, genoemd naar de orde waar hij lid van was. Kort daarna sloten zich nog 15 andere huisgezinnen, die iets later aangekomen waren, bij hen aan. Hij bouwde met hulp van de kolonisten een kerkje. Ook zorgde hij voor een kerkhof, een school en een winkel. De mensen hielpen hem zijn land te verbouwen. Hij moest regelmatig fungeren als dokter wat hem nog wat geld opleverde; zijn financiële situatie was verre van rooskleurig. Met Van den Broek in Little

Chute kon hij niet echt goed opschieten en de Noord-Brabantse kolonisten beschuldigde hij soms lomp, eigennuttig en baatzuchtig te zijn. Wel beleefde hij "eenige vreugde" aan het schieten op de houten vogel, door de in 1849 opgerichte "*Schut Society*". Er kwamen steeds meer nieuwe mensen in *Franciscus Bosch* wonen, o.a. Fransen, Ieren en Duitsers.

Hij bediende vele missies in de verre omgeving, onder andere in Green Bay, waar hij enige tijd pastoor was. Hij reisde dus veel, waardoor hij vaak weg was uit *Franciscus Bosch*. In 1850 verliet hij, waarschijnlijk niet tegen zijn zin, die omgeving voorgoed, mogelijk omdat bisschop Henni van Milwaukee hem een andere missie gaf. In 1851 was hij in Winnebago en daarna verliet hij Wisconsin. Hij ging oostwaarts naar New York, waar hij enige tijd werkte in St. Bonaventure, ten zuiden van Buffalo, waar hij ook korte tijd verbleef. Ook hier toonde hij zijn onafhankelijkheid van zijn omgeving. Na enige tijd verliet hij New York en ging naar Texas en in 1860 was hij in Houston. Het laatste levensteken dat van hem bekend is, is een brief die hij op 3 januari 1866 schreef vanuit Pulaski, Illinois. Het is niet bekend wat er daarna met deze *outsider* gebeurde en wanneer en waar hij overleed. Zijn vader overleed eind 1867 in Haarlem.

Meer weten?

Paul J. Spaeth, 'A Priest in the Woods: The Journal of Fr. Adrianus Dominicus Godthardt, O.F.M., 1848-1850' in *Wisconsin Magazine of History*, Vol. 75, Winter 1991-92, pp 117-140.